

Antwoordnota zienswijzen op de Notitie Reikwijdte en Detailniveau Windpark Eemshaven-West

(vastgesteld door Gedeputeerde Staten op 3 november 2020)

Van 14 juli 2020 tot en met 7 september 2020 heeft de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) voor Windpark Eemshaven-West ter inzage gelegen.

Deze gaat over het voornemen tot het oprichten van een windpark van 44 - 90 MW afhankelijk van het aantal windturbines dat wordt gerealiseerd en het vermogen van de windturbines die worden toegepast op de locatie Eemshaven-West in de gemeente Het Hogeland.

Daarbij is eenieder in de gelegenheid gesteld zienswijzen in te dienen.

Op 26 augustus 2020 is een inloopbijeenkomst georganiseerd in Hotel Ekamper in Roodeschool, waarbij de gelegenheid is geboden tot het indienen van zienswijzen.

Het windpark wordt gerealiseerd in het gebied Eemshaven-West in de gemeente Het Hogeland. Dit gebied is in de Omgevingsvisie provincie Groningen 2016-2020 en in de Omgevingsverordening provincie Groningen 2016 aangewezen als "Concentratiegebieden grootschalige windenergie". Het ter inzage leggen van de NRD is de eerste stap in het proces om te komen tot het windpark.

In totaal zijn 26 zienswijzen ontvangen

De zienswijzen zijn hieronder samengevat en voorzien van een reactie. In de beantwoording wordt veelvuldig gebruikt gemaakt van een aantal afkortingen, deze staan voor:

NRD: Notitie Reikwijdte en Detailniveau

MER: Milieueffectrapport

PB: Passende Beoordeling

Wro: Wet Ruimtelijke Ordening

Barro: Besluit algemene regels ruimtelijke ordening

NNN: Natuurnetwerk Nederland

POV: Provinciale omgevingsverordening

RIVM: Rijksinstituut voor volksgezondheid en Milieu

WHO: World Health Organization

MW: Megawatt

Zienswijze 1.				
Reactie-nummer	Pagina-nr.	Zienswijze	Reactie	Aanpassing uitvoering MER
1	1	De indiener heeft een beoordeling gedaan op de NRD. Daarbij hebben ze gekeken naar de veiligheidsaspecten die in het MER onderzocht gaan worden. In Tabel 4.1 van de NRD staat dat voor veiligheid de volgende aspecten onderzocht gaan worden: - Bebouwing - Verkeer en vervoer (lucht, weg, water, rail) - Industrie - Dijken en waterkeringen - Leidingen en kabels (onder-/bovengronds) Op deze aspecten heeft indiener geen toevoegingen. Op basis van deze beoordeling ziet de indiener geen aanleiding verder inhoudelijk advies te geven.	Deze zienswijze wordt ter kennisgeving aangenomen, er is geen reactie benodigd.	Nee

Zienswijze 2.				
Reactie-nummer	Pagina-nr.	Zienswijze	Reactie	Aanpassing uitvoering MER
1	1	De indiener heeft een reactie gegeven op het thema cultuurhistorie zoals opgenomen in de NRD. Indiener geeft aan dat het initiatief is gelegen in de begrenzing van het Waddengebied, de bufferzone van het UNESCO werelderfgoed de Waddenzee en dat de Waddenzee werelderfgoed is vanwege de wereldwijd unieke geologische en ecologische waarden. Deze waarden worden beschermd via het Barro en het Omgevingsbesluit (Planologische Kernbeslissing Waddenzee). De indiener meldt dat cultuurhistorie, archeologie en landschap worden meegenomen in het afwegingskader, onder andere door aandacht te besteden aan de waarden zoals vastgelegd in het Barro voor de Waddenzee. Indiener doet de aanbeveling om de richtlijnen van de IUCN (International Union for Conservation of Nature/Natuuradviseur van UNESCO) welke gemaakt zijn voor de omgang met natuurlijk werelderfgoed in de MER mee te nemen. Ter informatie attendeert de indiener ons nog op een tweetal publicaties welke mogelijk bruikbare informatie bevatten ten aanzien van de omgang met cultuurhistorie en de waarden van het waddengebied. Dit zijn de 'ontwerp Agenda voor het Waddengebied 2050' en de 'Handreiking Omgevingskwaliteit' die is ontwikkeld in het kader van de agenda IJsselmeergebied 2050.	Er is kennis genomen van de richtlijnen van de IUCN. De bescherming van de kenmerken op grond waarvan de Waddenzee als werelderfgoed is aangewezen zijn in Nederland, zoals de indiener zelf ook al aangeeft, geborgd via het Barro en via de aanwijzing als Natura2000-gebied. Voor de beoordeling van de gevolgen op het werelderfgoed zal conform hetgeen in de richtlijnen van de IUCN is aanbevolen bij de beoordeling in het MER voor de unieke kenmerken (Universal Outstanding Values) onderscheid worden gemaakt naar de drie genoemde componenten: waarden, integriteit van de waarden, bescherming en management. Ten aanzien van de door de indiener genoemde publicaties geldt het volgende: -Wij zijn bekend met de Agenda voor het Waddengebied. Provincie Groningen is net als de indiener één van de medeopstellers. Wij staan in beginsel positief tegenover de Agenda voor het Waddengebied. Dat geldt ook voor de onderdelen die gaan over de bescherming van landschappelijke - en cultuurhistorische waarden. Mochten wij een positief besluit nemen ten aanzien van de ontwerp-Agenda voor het Waddengebied zullen wij ons uiteraard committeren aan de afspraken die in dat verband zijn gemaakt. -Voor de Handreiking Omgevingskwaliteit geldt dat in de Structuurvisie Eemsmund-Delfzijl in het kader van aandacht voor het landschap en ruimtelijke kwaliteit is bepaald dat een deskundige op het gebied van stedenbouw en landschapsarchitectuur wordt betrokken bij het ontwerp van het windpark. Hiermee is de omgevingskwaliteit afdoende geborgd.	Ja

Zienswijze 3.				
Reactie-nummer	Pagina-nr.	Zienswijze	Reactie	Aanpassing uitvoering MER
1	1	Indiener aan dat zij van de NRD heeft kennisgenomen en hier geen verdere opmerkingen of aanvullingen bij heeft. De afstemming die in het voortraject heeft plaatsgevonden is verwerkt in het NRD. De indiener geeft aan dat de in tabel 4.1 benoemde beoordelingscriteria per milieuaspect vanuit de taken en verantwoordelijkheden correct en volledig zijn.	Deze zienswijze wordt ter kennisgeving aangenomen, er is geen reactie benodigd.	Nee

Zienswijze 4.				
Reactie-nummer	Pagina-nr.	Zienswijze	Reactie	Aanpassing uitvoering MER
1	1	Indiener geeft aan met diverse partijen in gesprek te zijn met betrekking tot testturbines. Alle partijen zoeken naar locaties voor de introductie van een turbine die men moet testen op een positie waar het altijd waait en een zilte omgeving betreft. De nu te onderzoeken strook langs de kust is daar uitermate geschikt voor. Zij verzoeken dan ook om varianten te onderzoeken waarin de plaatsing van testturbines mogelijk wordt gemaakt.	Het windpark Eemshaven-West ligt in een gebied dat in de Omgevingsverordening inderdaad is aangewezen als 'testveld voor onderzoeksturbines' en 'testveld voor prototype offshore testturbines'. Op grond van het feit dat het hele plangebied daarnaast de aanduiding 'concentratiegebied grootschalige windenergie' heeft, is het daarnaast mogelijk om in dit gebied ook 'normale' windturbines te realiseren. Dit leidt er echter wel toe dat er geen onderzoeks- en offshore testturbines meer gerealiseerd kunnen worden in dit gebied. Wij zijn van mening dat de noodzaak voor het bieden van ruimte voor testturbines er om de volgende redenen niet langer is. De testvelden waren bedoeld om de ontwikkeling van windenergie op zee te stimuleren (daling kostprijs wind op zee) en de positie van de Eemshaven op het gebied van offshore windenergie te versterken (economische spin-off). Sinds de aanwijzing van dit gebied voor testturbines, zijn er slechts enkele oriënterende gesprekken met windturbineproducenten gevoerd, maar geen van deze initiatieven is ooit concreet geworden. Tevens kan gesteld worden dat, gelet op het huidige succes van de Eemshaven en het feit dat de ontwikkeling van windenergie op zee sneller gegaan is dan verwacht (de kostprijs is al spectaculair gedaald), de wens en noodzaak voor het bieden van ruimte voor testturbines er niet langer is. Om echter toch nog een mogelijkheid voor testturbines open te houden, is er in overleg met de gemeente Het Hogeland voor gekozen om in het voorontwerpbestemmingsplan voor het bedrijventerrein 'Eemshaven' een wijzigingsbevoegdheid op te nemen die het college van B&W de mogelijkheid biedt om op het bedrijventerrein maximaal twee testturbines te realiseren. Mocht er zich in de toekomst een kandidaat voor de ontwikkeling van testturbines melden dan kan deze via deze wijzigingsbevoegdheid mogelijk toch nog de kans worden geboden om testturbines te realiseren. Deze wijzigingsbevoegdheid kan momenteel echter nog niet worden toegepast, omdat daarvoor het bestemmingsplan eerst vastgesteld dient te zijn. In verband met de PAS-problematiek kan dit nog enige tijd duren. Gezien deze achtergrond is er voor gekozen om de plannen voort te zetten zonder de plaatsing van testturbines in het plangebied te overwegen. In het MER worden daarom geen varianten met testturbines onderzocht.	Nee
2	1	Indiener wijst erop dat aan de westzijde van de Emmapolder te Uithuizen een natuurontwikkelingsgebied is aangelegd en ingericht als verplichte compensatie danwel mitigatie voor de industriële invulling van de Eemshaven. De indiener constateert dat het geplande windpark dicht tegen dit natuurcompensatiegebied aan komt te liggen. Daarom verzoekt de indiener in de MER grondig onderzoek te doen naar de mogelijke effecten van het windpark op het natuurgebied en naar een variant te zoeken die aantoonbaar en onderbouwd geen negatieve effecten heeft op het natuurgebied en de daaraan gestelde doelen.	In het MER wordt beoordeeld welke potentiële effecten op natuurwaarden zijn te verwachten. Dit geldt ook voor het gebied dat door de indiener wordt genoemd: de Ruidhorn. Daarbij wordt ook beschouwd welke doelstellingen zijn gesteld voor de Ruidhorn. In de Structuurvisie Eemsmond-Delfzijl staat over het windpark Eemshaven-West het volgende: 'Uit de PB (passende beoordeling) is gebleken dat voor dit deel van het windpark een afstand van 500 meter moet worden aangehouden ten opzichte van het natuurcompensatiegebied Ruidhorn, om te voorkomen dat significant negatieve effecten op de natuurwaarden ontstaan'. Deze afstand zal derhalve in het MER worden meegenomen. Voor de goede orde wordt opgemerkt dat in tegenstelling tot hetgeen in de NRD is opgemerkt de Ruidhorn niet is aangewezen als onderdeel van het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Wel is het gebied aangemerkt als Bos- en Natuurgebieden buiten het NNN.	Ja
3	1	Indiener verzoekt in de MER te zoeken naar een opstellingsvariant die op geen enkele wijze de ontwikkeling van de Eemshaven belemmert. Hierbij vraagt de indiener met name aandacht voor risicocontouren en werpafstanden van de turbines.	De risicocontouren en werpafstanden van de turbines zullen worden onderzocht a.d.h.v. het Handboek Risicozonering Windturbines waarbij wordt gekeken naar historische data. In dat	Ja

			kader wordt in het MER onder andere onderzoek uitgevoerd naar mastbreuk, gondelafworp en wiekbreuk. Daarbij wordt opgemerkt dat het plangebied Eemshaven West, evenals het industrieterrein Eemshaven, is opgenomen in de structuurvisie Eemsmond-Delfzijl, welke kaderstellend is voor de beoogde ruimtelijke ontwikkelingen met een mogelijke impact op het milieu. Voor het plangebied worden verschillende alternatieven onderzocht waarbij rekening wordt gehouden met bestaande functies. Aanvullend zal, conform het verzoek, in beeld worden gebracht of de alternatieven in potentie de ontwikkeling van de Eemshaven beïnvloeden vanuit het aspect externe veiligheid ten opzichte van de huidige situatie.	

Zienswijze 5.				
Reactie-nummer	Pagina-nr.	Zienswijze	Reactie	Aanpassing uitvoering MER
1	2-8	Indiener stelt vast dat het noordelijkste stuk van het Groninger vasteland (de Noordkaap) in de voorjaarstrek een gebied is waar trekvogels worden gestuwd. Vooral bij winden tussen zuid en oost treedt veel stuwning op. Gedurende 10 jaren (2010 t/m 2019) is door de indiener systematisch vogeltrek door de Emmapolder en over het wad geteld vanaf de telpost Noordkaap. De als steekproef te beschouwen tellingen leveren gemiddeld een half miljoen trekvogels per jaar op. De indiener schat dat er in werkelijkheid per seizoen zeker 1 miljoen vogels passeren. Naast inzicht in aantallen, heeft de indiener ook een beeld gekregen van de vliegroutes. Deze zijn uitgebreid beschreven in de zienswijze. Voor enkele soortgroepen zijn de aanvaringsrisico's op die routes globaal ingeschat. Indiener pleit ervoor om in het MER: - de trekbanen en vlieghoogtes van de verschillende soortgroepen preciezer in kaart te brengen;	De onderzoeken in het MER met betrekking tot ecologie zullen worden uitgevoerd door Bureau Waardenburg die de opmerkingen in deze zienswijze van vogeltrekgroep Noordkaap zal meewegen. In Brenninkmeijer & Klop (2016. A&W-notitie 2421nse.2016 Vogelslachtoffers Windpark Eemshaven-West) is het aantal slachtoffers berekend op basis van het gevonden aantal slachtoffers van naburige referentieturbines in het bestaande windpark Eemshaven. Bureau Waardenburg zal deze berekeningen herhalen voor de nieuwe varianten. Deze methode om het aantal aanvaringslachtoffers te schatten is ook bij andere uitbreidingen rond windpark Eemshaven gebruikt. De trekbanen en vlieghoogtes boven en rond de Eemshaven zijn in 2018 en 2019, zowel overdag als 's nachts, reeds door Bureau Waardenburg in kaart gebracht m.b.v. een 3D MAX vogelradar.	Nee
2	7	Indiener pleit ervoor om in het MER: - onderzoek te doen naar de risico's op verlegging van de trekbaan na plaatsing van windturbines dicht bij Ruidhorn. In het bijzonder de toenemende aanvaringskansen in de Oostpolder.	In het MER zullen de gevolgen voor vogels worden bepaald in brede zin; dit betreft niet alleen sterfte, maar ook bijvoorbeeld verstoring of barrièrewerking. Hierbij wordt rekening gehouden met autonome ontwikkelingen zoals de realisatie van Windpark Oostpolder.	Nee
3	7	Indiener pleit ervoor om in het MER: - onderzoek te doen naar het effect van de opstelling (geclusterd of in lijn) van de windturbines op het risico van vogelaanvaringen.	In het MER vindt een beoordeling van plaats van de gevolgen van de te onderzoeken alternatieven. Een enkele lijnopstelling zal hier geen onderdeel van uitmaken omdat dit geen optimale benutting is van het plangebied.	Nee
4	2	Indiener pleit ervoor om in het MER: - een herwaardering te maken van "mortality thresholds" zoals die worden gebruikt bij de risicobeoordeling van windparken.	Voor de beoordeling van de gevolgen van het windpark wordt gebruik gemaakt van de meest recente wetenschappelijke inzichten en de best beschikbare kennis, ook voor de beoordeling van sterfte. Daarbij wordt beoordeeld, conform de Europese vogel- en Habitatrichtlijn of er een effect op de gunstige staat van instandhouding van beschermde soorten kan optreden en of significant negatieve effecten op natuurlijke kenmerken van Natura 2000-gebieden kunnen optreden. Zie ook nog de reactie op 18.2.	Nee
5	8	Indiener pleit ervoor om in het MER: - een inrichtingsvariant op te nemen waarbij het noordelijke deel van de Emmapolder (ten noorden van de eerste slaperdijk) windturbinevrij wordt gehouden.	In de MER zal zo'n dergelijk opstellingsvariant worden onderzocht, waarbij het noordelijke deel van de Emmapolder windturbinevrij wordt gehouden.	Ja

Zienswijze 6.

Reactie-nummer	Pagina-nr.	Zienswijze	Reactie	Aanpassing uitvoering MER
1	1	Indiener heeft in het verleden d.m.v. zienswijzen tegen de ontwerp partiële herziening van de POV en de Omgevingsvisie gepleit voor een afstand tussen de windturbines en het natuurgebied de Ruidhorn van 1 km, dit om de effecten op de natuurwaarden in Ruidhorn te minimaliseren. Indiener ziet deze afstand niet terugkomen in de concept NRD. Wel wordt in de concept NRD aangegeven dat in de MER gekeken wordt naar wat het effect is op beschermde gebieden in de NNN en Weidevogel- en akkervogelleefgebieden. Volgens de indiener geeft dit onvoldoende vertrouwen om naast de effecten op het beschermde gebied ook inzicht te krijgen in de natuurwaarden van het gebied. Indiener vraagt daarom in de MER onderzoek te doen naar een ecologisch onderbouwde minimale afstand tussen de windturbines en een natuurgebied dat een belangrijke functie vervult voor de vogelpopulaties en daar in de realisatie van het windpark rekening mee te houden. Daarnaast benadrukt de indiener dat ook de provincie het belang heeft dat de natuurwaarden van de Ruidhorn ook in dit traject moeten worden beschermd. Uiteindelijk heeft de provincie in vergunningsvoorwaarden het bestendigen van de natuurwaarden van de Ruidhorn opgenomen.	Zie de reactie op 4.2	Ja

Zienswijze 7.				
Reactie-nummer	Pagina-nr.	Zienswijze	Reactie	Aanpassing uitvoering MER
1	1	Indiener is van mening dat er in het concept NRD onvoldoende onderzoek wordt gedaan naar het voorkomen van waarschuwingverlichting op de molens.	Het onderwerp verlichting wordt in het MER onderzocht wat betreft de landschappelijke effecten. In dat kader wordt het effect op duisternis en zichtbaarheid van eventuele verlichting meegenomen in het MER. Dit staat ook in de NRD. Afhankelijk van de grootte van de turbines moet vanwege de luchtvaartveiligheid rekening worden gehouden met verlichting op de windturbines. De eisen voor deze verlichting staan in het "Informatieblad aanduiding van windturbines en windparken op het Nederlandse vasteland". Over het algemeen geldt dat verlichting bij een tiphoogte vanaf 150 meter verplicht is. Het punt van de verlichting van windturbines is ook aan de orde gekomen bij de Structuurvisie Eemshaven-Delfzijl. In de Structuurvisie wordt ook verwezen naar (de voorganger van) het hiervoor genoemde informatieblad. In het informatieblad staat aangegeven aan welke voorwaarden de verlichting dient te voldoen en welke turbines van verlichting voorzien moeten worden. Zoals ook in de Structuurvisie is aangegeven zullen wij er bij de verdere planuitwerking naar streven dat de minimale vereisten uit het informatieblad worden toegepast.	Nee
2	1	Indiener benoemt de compensatiegelden. Indiener vindt dat dit moet worden meegenomen in het onderzoek in het MER en stelt voor dat de compensatie gelden in eigen beheer komen bij de bewoners van Valom-Emmaweg. Voorstel van de indiener is om de directe bewoners van Valom-Emmaweg die direct aan windpark Eemshaven West wonen, zelf het geld uit het park laten verdelen. Dit zou kunnen d.m.v. een eigen (juridische) vorm die de €1050,- per MW en de inkomsten uit de dorpsmolens zullen verdelen, onder direct aangrenzende bewoners.	In het Milieu Effect Rapport (MER) wordt onderzoek gedaan naar de gevolgen van de aanleg van het windpark. Hierbij wordt onder meer onderzoek gedaan naar de thema's landschap, natuur, geluid, slagschaduw, veiligheid, cultuurhistorie en archeologie, water en bodem en elektriciteitsopbrengst en vermeden emissies. De verdeling van het gebiedsfonds is geen onderdeel van het MER en hier wordt in het MER dus ook geen onderzoek naar gedaan. Op grond van ons beleidskader "Sanering en opschaling, gebiedsfonds en participatie" vragen wij aan de ontwikkelaar van het windpark een gebiedsgebonden bijdrage van €1.050 per MW opgesteld vermogen per jaar. De besteding ervan zal in samenspraak met de omgeving vorm worden gegeven. Daarnaast zijn er met de ontwikkelaar afspraken gemaakt over het beschikbaar stellen van 10% van het windpark voor dorpsmolens. De wijze waarop dit invulling krijgt is onderdeel van gesprek.	Nee

Zienswijze 8.				
Reactie-nummer	Pagina-nr.	Zienswijze	Reactie	Aanpassing uitvoering MER
1	2, 3	Indiener is grondeigenaar van windturbine locatie P12 Emmapolder (de turbine in de uiterste zuidwesthoek van de twee bestaande windturbinelijnen in de Emmapolder). Indiener geeft aan dat de windturbine locatie positief is bestemd in het vigerende bestemmingsplan. Indiener geeft aan er belang bij te hebben dat deze windturbine zo lang mogelijk kan blijven staan en in de toekomst vervangen moet kunnen worden door een windturbine op dezelfde plek. Indiener geeft aan dat de NRD volstrekt onduidelijk is over de gevolgen van Windpark Eemshaven West voor de bestaande windturbine locaties in de Emmapolder, waaronder locatie P12. Indiener verwijst naar een passage uit de NRD waaruit blijkt dat er een scenario zal worden onderzocht waarbij bestaande windmolens worden vervangen en opgeschaald. Indiener doet het verzoek om vast te leggen dat in de uit te voeren m.e.r. bij alle te onderzoeken varianten wordt uitgegaan van de aanwezigheid van windturbines op de bestaande windturbine locaties in de Emmapolder, waaronder locatie P12, en dat aan die bestaande windturbine locaties niet wordt getornd.	In het MER wordt onderzoek gedaan naar alternatieven voor het plangebied op de locaties waar geen windturbines staan. In de effectbeoordeling wordt rekening gehouden met de bestaande turbines. Daarnaast wordt inzicht geboden in de mogelijk toekomstige situatie dat de bestaande windturbines in de Emmapolder worden opgeschaald zoals toegelicht in de NRD. In het MER worden geen conclusies getrokken over de wenselijkheid of noodzaak om de bestaande windturbines te verwijderen of op te schalen.	Nee
2	2,3	Volgens indiener is de reikwijdte van de NRD niet duidelijk. Op pagina 23 van de concept NRD wordt gesproken over een gefaseerde ontwikkeling, namelijk de situaties: - Fase 1 in combinatie met de huidig aangewezen windturbines; - Fase 1 en Fase 2, in combinatie met de huidige aangewezen windturbines; - Eindsituatie: inclusief opschaling van de bestaande windturbines. Indiener vraagt zich af wat er in de NRD bedoeld wordt met deze eindsituatie en wat de verschillen zijn tussen de verschillende faseringen. Indiener vraagt zich af of in de MER bestaande windturbine locaties als vaststaand worden aangenomen of dat er ook onderzoek wordt gedaan naar het laten vervallen van de bestaande windturbine locaties en naar mogelijke nieuwe windturbine locaties op het grondgebied van het huidige windpark Emmapolder. Indiener verzoekt om duidelijk vast te leggen dat de NRD uitsluitend betrekking heeft op de realisering van windturbines in plangebied 1^e fase en/of 2^e fase en dus niet op het bestaande windpark Emmapolder.	In het MER zal onderscheid worden gemaakt in de invulling van het plangebied zoals aangegeven. Daarbij zijn de bestaande windturbines in de Emmapolder een gegeven en onderdeel van de huidige en toekomstige situatie. Daarnaast wordt een doorkijk gegeven naar een toekomstige situatie waarbij de bestaande windturbines ook worden opgeschaald. Opschaling is realistisch voor de toekomst en het is wenselijk om inzicht te krijgen in de haalbaarheid daarvan, gegeven de ontwikkeling in het plangebied buiten de bestaande windturbines zodat desgewenst hier rekening mee kan worden gehouden.	Nee
3	3	Indiener doet het verzoek om vast te leggen in de NRD dat in de MER bij alle onderzoek varianten een zodanige afstand tot de bestaande windturbine locaties in de Emmapolder, waaronder de locatie P12 waarvan de indiener grondeigenaar is, in acht dient te worden genomen dat de exploitatie van windturbines zonder enige vorm van schade op deze bestaande locaties onverminderd kan worden voortgezet.	De effecten van het te realiseren windpark Eemshaven-West op de exploitatie van windturbines in de Emmapolder kan niet uitgesloten worden, gezien de mogelijke parkeffecten. In het MER zal de impact op de bestaande windturbines voor de verschillende alternatieven worden bepaald. Daarbij wordt inzichtelijk gemaakt: - het potentiële energieproductieverlies van de bestaande windturbines t.o.v. de referentiesituatie; - invloed op de windklasse ter plaatse van bestaande windturbines en vergelijking met de windklasse waarvoor de bestaande windturbines zijn gecertificeerd als indicator voor potentiële impact op de technische staat van de turbine. Een eventuele impact op onderhoudskosten is geen onderdeel van het MER.	Ja

Zienswijze 9.				
Reactie-nummer	Pagina-nr.	Zienswijze	Reactie	Aanpassing uitvoering MER
1	1	Indiener is van mening dat de noodzaak voor de ontwikkeling van een windpark binnen de plangebieden 1^e fase en 2^e fase niet is aangetoond. Voor het behalen van de provinciale doelstellingen is het volgens de indiener niet aangetoond dat dit windpark noodzakelijk is. Temeer	Over de noodzaak van het windpark staat in de NRD het volgende beschreven: <i>"Provincies hebben in het Interprovinciaal Overleg (IPO) afspraken gemaakt met het rijk over de te realiseren windenergie in 2020. Nederland heeft een doelstelling voor windenergie op land</i>	Nee

		nu bestaande windturbines binnen de concentratiegebieden op dezelfde plek kunnen worden vervangen door windturbines met een (veel) hogere capaciteit. Indiener stelt verder dat volgens de NRD de realisering van windturbines in plangebied 2^e fase voorlopig niet reëel is. Indiener geeft aan dat dit plangebied daarom geschrapt kan worden uit de NRD. Daarnaast is plangebied 1^e fase groter dan noodzakelijk lijkt volgens de indiener en indiener verzoekt daarom het deel direct ten zuiden van de drie windturbines van de maatschap Windpark Eemsdijk (P12, P13 en P14) te schrappen uit de NRD, mede gelet op de schade die nieuwe windturbines zouden veroorzaken op de bestaande windturbines.	van 6.000 MW operationeel vermogen in 2020. Windpark Eemshaven-West levert een bijdrage aan de duurzame energiedoelstelling en CO2-reductie voor de periode na 2020 die hoger zijn dan de doelstellingen voor 2020. Voor deze periode zijn nog geen concrete doelstellingen voor windenergie vastgesteld maar zijn voor het beleid enkelvoudige doelstellingen gesteld in de vorm van emissiereductie ten opzichte van 1990. Duurzame energie, waaronder windenergie, is één van de instrumenten om dit vast te leggen. Voor duurzame energie geldt dat in het kader van het Klimaatakkoord afspraken gemaakt worden via de zogenoemde Regionale Energiestrategie. In het recente provinciale coalitieakkoord 'Verbinden, versterken, vernieuwen' (GL, PVDA, VVD, CU, D66 en CDA, 20 mei 2019) is aangegeven dat als doelstelling wordt uitgegaan van een emissiereductie van 49% voor 2030 met de ambitie om dit te verhogen naar 55%. Een doorgroei van windenergie, bovenop de doelstelling van 855,5 MW wordt daarbij als potentiële duurzame energiebron gezien. Met de ontwikkeling van windpark Eemshaven-West wordt een bijdrage aan de provinciale en nationale doelstellingen geleverd voor de reductie van emissies en de groei van duurzame energie." Ten aanzien van de potentiële invloed op de bestaande windturbines wordt verwezen naar de reactie op 8.3.	
2	2	Volgens indiener zijn er andere beschikbare locaties binnen de door de provincie aangewezen concentratiegebieden waar de ontwikkeling van een nieuw windpark mogelijk is met veel minder parkeffecten op bestaande windturbines en/of geluidsoverlast voor omwonenden.	De provincie heeft in de Omgevingsvisie de locatie voor het windpark Eemshaven-West als concentratiegebied aangewezen. Binnen de aangewezen concentratiegebieden zijn geen locaties meer beschikbaar. Er zijn al windparken gebouwd of er zijn vergunningen verleend op grond waarvan er windparken worden gebouwd.	Nee
3	2	Indiener verwacht dat de realisering van windpark Eemshaven-West zal leiden tot verlies aan productierendement voor de bestaande windturbines in de Emmapolder, waaronder de drie windturbines van maatschap Windpark Eemsdijk (P12, P13 en P14) én tot extra kosten door meer slijtage en onderhoud als gevolg van turbulenties. Op bepaalde plekken zullen volgens de indiener nieuwe windturbines zoveel schade kunnen veroorzaken aan bestaande windturbines, dat een rendabele exploitatie op die plekken niet haalbaar lijkt vanwege de te betalen schadevergoedingen. Nader onderzoek naar deze parkeffecten en de gevolgen hiervan voor de rentabiliteit zouden volgens de indiener tot de conclusie kunnen leiden dat dit niet de juiste plek is voor de realisering van een windpark.	Zie de reactie op 8.3.	Nee
4	2	Indiener vreest schade te lijden indien op korte afstand van de drie windturbines van maatschap Windpark Eemsdijk, waarin indiener een groot aandeel in heeft, nieuwe windturbines worden geplaatst. Naast schade voor de molens van de indiener zal volgens de indiener ook schade voor andere bestaande windturbines in de Emmapolder ontstaan. Daarom wil de indiener dat er eerst inzicht wordt verkregen in de economische haalbaarheid van nieuwe windturbines nabij de bestaande windturbines in de Emmapolder, gelet op de schade die zij veroorzaken aan die bestaande windturbines.	Zie reactie op 8.3. Aanvullend geldt dat er geen aanleiding is om eerst inzicht in de economische haalbaarheid te verkrijgen, aangezien de potentiële effecten in het MER worden bepaald.	Nee

Zienswijze 10.				
Reactie-nummer	Pagina-nr.	Zienswijze	Reactie	Aanpassing uitvoering MER
1		Indiener geeft aan dat het windpark volledig in het zicht komt van de woning en dat het uitzicht straks volledig gaat veranderen door de komst van de Windpark Eemshaven West. Indiener geeft aan dat de zienswijze is ingediend zodat er straks een goeie samenwerking gaat ontstaan tussen de bewoners van de Emmaweg en de eigenaren van Windmolenpark Eemshaven West	Visualisaties van het windpark worden opgenomen in het MER. Belanghebbenden krijgen de mogelijkheid te reageren op verschillende alternatieven. Initiatiefnemers en provincie streven naar een goede samenwerking met bewoners en gaan daarom regelmatig met hen in gesprek.	Nee
2	1	Indiener verzoekt dat er onderzoek wordt gedaan naar waarschuwingsverlichting op de molens.	Zie de reactie op 7.1	Nee

3	1	Indiener benoemt de €1050 en de opbrengst van de dorpsmolen . De opbrengst hiervan moet volgens de indiener behouden blijven voor de bewoners van Valom en de Emmaweg en niet naar Oudeschip gaan.	Zie de reactie op 7.2	Nee
4	1	Indiener vraagt zich af wat de gevolgen zijn van een mogelijke zwarte wiek t.b.v. het verminderen van slachtoffers onder trekvogels op de omwonende. Dit zou onderzocht moeten worden.	Er is bij dit initiatief op dit moment geen sprake van een zwarte wiek, dus dit wordt niet in het MER onderzocht. Bovendien is het toepassen van een zwart blad op dit moment niet toegestaan op grond van luchtvaartseisen; alle wieken dienen wit te worden uitgevoerd.	Nee

Zienswijze 11.				
Reactie-nummer	Pagina-nr.	Zienswijze	Reactie	Aanpassing uitvoering MER
1	2, 3	Indiener geeft aan dat het plangebied niet duidelijk is. Bestaat het plangebied Eemshaven-West uit alleen plangebied 1 ^e fase, of uit 1 ^e fase én 2 ^e fase? Enerzijds wordt in het concept NRD een omschrijving gegeven van het plangebied als zowel 1 ^e fase en 2 ^e fase. Anderzijds blijkt uit de NRD dat Vattenfall uitsluitend in plangebied 1 ^e fase windturbines wil oprichten. De NRD spreekt over 9-18 windturbines in dit gebied met een potentie van circa 44-90 MW. Indien het plangebied mede het plangebied 2 ^e fase zou omvatten, dan zou het om een groter aantal windturbines gaan en zou zeer waarschijnlijk ook de grens van 100 MW worden overschreden. Dan zou het Rijk bevoegd gezag zijn in dezen. Daarom lijkt het dat met "het plangebied" uitsluitend wordt bedoeld op het plangebied 1 ^e fase. Dit dient volgens de indiener expliciet en ondubbelzinnig in de NRD te worden verwoord. Voor een consequente en eenduidige betekenis van "het plangebied" zal de hele tekst van de NRD moeten worden nagelopen en waar nodig aangepast, evenals de kaarten in het NRD. De m.e.r. procedure behoort dan ook uitsluitend voor dit plangebied te worden doorlopen en het gebied zijn waarvoor het inpassingsplan zal worden vastgesteld.	In de NRD is aangegeven wat de reikwijdte en het detailniveau van het MER is. Dit ziet op het gehele gebied dat in de provinciale verordening voor Eemshaven West is aangewezen inclusief een doorkijk naar een potentiële theoretische eindsituatie waarbij het bestaande windpark Emmapolder wordt opgeschaald. Er is geen aanleiding het plangebied te beperken. Ten aanzien van de 1^e en 2^e fase geldt dat initiatiefnemer de wens heeft geuit windturbines te willen oprichten in zowel het deel dat als 1^e fase is aangemerkt en het deel dat zij als 2^e fase hebben aangemerkt. Vanuit die wens wordt de 2^e fase in het MER onderzocht. Vanwege het dispuut over de beschikbaarheid van gronden in het deel van het gebied dat als fase 2 is aangemerkt, wordt de 1^e fase ook op zichzelf in beeld gebracht. Met het plangebied wordt bedoeld op het gebied waar de plaatsing van windturbines wordt onderzocht. Dit betreft derhalve het gebied met turbines voor fase 1 en 2. Fase 3 is een doorkijk naar een toekomstige ontwikkeling en is geen onderdeel van het initiatief. Het MER ziet immers op de milieueffecten van het initiatief voor windturbines in fase 1, de wens van initiatiefnemer voor turbines in fase 2 en de potentiële ruimtelijke ontwikkeling voor wijzigingen in de bestaande windturbines in de Emmapolder (fase 3). Ten aanzien van het bevoegd gezag is vooralsnog de provincie naar verwachting bevoegd gezag voor het ruimtelijk plan. Indien het ruimtelijk plan meer dan 100 MW betreft wordt in overleg gegaan met het Rijk aangezien zij in dat geval bevoegd gezag zijn, behalve indien zij de bevoegdheid overdragen aan de provincie of gemeente. Voor het MER-onderzoek aangaande de mogelijkheden in het gebied heeft dit geen consequenties aangezien hier reeds alle mogelijkheden worden onderzocht.	Nee
2	3	De indiener is van mening dat de grens tussen het plangebied 1 ^e en 2 ^e fase door Vattenfall is getrokken en dat de provincie zich niet heeft uitgesproken over de ligging van deze grens. Hierbij refereert indiener onder andere aan een passage in de NRD waarin staat dat als gevolg van een juridische procedure de ontwikkeling van fase 2 momenteel niet mogelijk is. Indiener geeft aan dat dit niet juist is: er is op 9 april 2020 door cliënten van de indiener een omgevingsvergunning aangevraagd op eigen grond. Indiener geeft aan dat zij over voldoende ervaring en middelen beschikken om daar een windturbine te realiseren en exploiteren. Deze aangevraagde windturbine ligt pal op de grens tussen de 1 ^e en 2 ^e fase. Indiener verzoekt dat de grens van de fasering verlegd wordt van fase 1 naar het oosten, zodat de aangevraagde windturbine binnen het plangebied valt en deze onderdeel uitmaakt van het op te richten windpark Eemshaven West. Indiener onderbouwt dit door te verwijzen naar het doel van het windpark Eemshaven West zoals dat staat omschreven in de NRD, namelijk het opwekken van zoveel mogelijk duurzame energie, ongeacht of dit gebeurt door windturbines van Vattenfall of van een ander. Het buitensluiten van de	De grens tussen fase 1 en fase 2 is door initiatiefnemers aangegeven. Voor de gronden in fase 1 geldt dat initiatiefnemer heeft aangegeven overeenstemming te hebben met grondeigenaren over het gebruik van de gronden. Voor de gronden die als fase 2 zijn aangegeven geldt dat zij hier ook over deze overeenstemming beschikken voor gronden die een lijn- of parkopstelling mogelijk maken conform het vereiste uit de provinciale omgevingsverordening. Initiatiefnemer wenst dit ook te realiseren zoals aangegeven in de NRD. Echter initiatiefnemer heeft aangegeven dat er een juridisch dispuut is over de geldigheid van deze overeenstemming waardoor zij voorzien dat besluitvorming over windturbines ter plaatse pas later in de tijd mogelijk is. Het onderscheidt tussen fase 1 en 2 volgt uit de ligging van gronden waarover initiatiefnemer overeenstemming heeft en een park- of lijnopstelling kan realiseren.	Nee

		door cliënten van de indiener aangevraagde windturbine staat volgens de indiener haaks op de doelstelling van het opwekken van zoveel mogelijk energie. Daarnaast wijst de indiener er op dat aan de zuidzijde van de bestaande windturbines in de Emmapolder de grens tussen de 1^e en de 2^e fase meer oostelijk is gelegen, in lijn hiermee kan dit doorgetrokken worden aan de noordzijde van de bestaande windturbines in de Emmapolder, zodat de aangevraagde windturbine binnen het plangebied 1^e fase komt te liggen. Tenslotte meldt de indiener nog dat zijn cliënten bereid zijn om bij de exploitatie van de aangevraagde windturbine zich volledig en op gelijke wijze als Vattenfall te conformeren aan het beleid van de provincie. Tevens zijn de cliënten van de indiener bereid om constructief met Vattenfall samen te werken.	Het initiatief van indiener voor het ontwikkelen van een windturbine maakt geen onderdeel uit van het initiatief van Vattenfall. Het staat Vattenfall en indiener vrij om hierin samenwerking te zoeken en de betreffende locatie in het MER te betrekken. Aanvullend geldt dat recent er een vonnis door de rechtbank Assen is uitgesproken die de geldigheid van de overeenstemming tussen betreffende grondeigenaren en Vattenfall heeft bevestigd. Tegen dit vonnis is beroep ingesteld. Vooralsnog is de situatie derhalve ongewijzigd.	
3	3	De indiener wijst op de effecten van de ontwikkeling van het windpark voor de bestaande windturbine aan de Emmaweg 30 in Uithuizen en vice versa. Deze effecten op en ten gevolge van de windturbine van de cliënten van de indiener aan de Emmaweg 30 zullen in de m.e.r. procedure expliciet dienen te worden meegenomen en onderzocht.	Onderdeel van het MER is het onderzoek naar de interferentie met bestaande windturbines en de veroorzaakte parkeffecten die nieuwe windturbines zouden kunnen veroorzaken. Zie ook de reactie op 8.3. Ook de door indiener benoemde windturbine maakt daar onderdeel van uit.	Nee

Zienswijze 12.				
Reactie-nummer	Pagina-nr.	Zienswijze	Reactie	Aanpassing uitvoering MER
1	1	De indiener brengt naar voren dat het geluid merkbaar wordt verhoogd omdat windturbines turbulentie veroorzaken en in het geval van meerdere windturbines bij elkaar de turbulentie van de ene windturbine interfereert met de turbulentie van omliggende windturbines, waardoor het geluid nog verder toeneemt. Indiener verzoekt onderzoek te doen naar de effecten van deze vorm van versterken van geluidhinder, zowel met het oog op de diverse varianten als met het oog op andere omliggende parken en het gegeven dat tussen die parken woningen staan, zoals de woning van de cliënten van de indiener, waar sprake is van cumulatieve effecten.	Onderdeel van het geluidsonderzoek zijn de cumulatieve effecten van de windparken in de omgeving met het te realiseren windpark Eemshaven-West. Dit zal worden opgenomen in het onderzoek en worden beschreven in het MER. Ook cumulatie met andere geluidsbronnen maakt hier onderdeel van uit. Voor de cumulatieve geluidsbelasting veroorzaakt door alle windparken/windturbines, industrie, wegverkeer, spoor, lucht- en scheepvaart is in de structuurvisie Eemsmond-Delfzijl een grens bepaald. Hiermee wordt toelaatbaarheid van de optelling met geluid van andere windparken/windturbines begrensd. In het op te stellen MER voor windpark Eemshaven-West wordt de geluidsbelasting getoetst aan deze geluidsnormen, aanvullend op de geluidseffecten van het windpark Eemshaven-West op zichzelf. Zie pagina 28 van de NRD voor meer details. De windturbines worden op een zodanige afstand van elkaar geplaatst dat turbulentie en interferentie geen belangrijke invloed meer hebben. Dit zou het rendement van de turbines ook teveel beperken. Gevolgen van turbulentie/interferentie voor de geluidemissie zullen hiermee gering tot verwaarloosbaar zijn. Voor de berekening van het geluid van windturbines is er een wettelijke voorgeschreven rekenmethode (opgenomen als bijlage 4 bij de Activiteitenregeling milieubeheer). In deze rekenmethode zijn geen factoren voor turbulentie/interferentie betrokken.	Nee
2	2	Indiener geeft aan dat in de notitie is gesteld dat in de beide klassen windturbines de maximale afmetingen worden aangehouden teneinde de worst-case milieueffecten te kunnen bepalen. Indiener geeft aan dat als het brongeluid van een lager niveau afkomstig is dat andere geluideffecten op omliggende woningen kan hebben. Daarnaast geeft de indiener aan dat als het gaat om de onderlinge afstand niet inzichtelijk is welke onderlinge afstand leidt tot de minste gevolgen voor de omgeving en in hoeverre die gevolgen veranderen als gevolg van een verandering van de onderlinge afstand tussen de windturbines.	De hoogte van de turbines en daarmee de hoogte van de geluidbron, wordt in de geluidberekeningen betrokken en worden daardoor veroorzaakte verschillen ook zichtbaar in de te vergelijken resultaten. Wanneer uiteindelijk een opstelling wordt gekozen, wordt de vergunning afgestemd op de dan gekozen opstelling en turbinetype. Dit betekent dat de te plaatsen turbines niet meer geluid mogen produceren dan waarvan bij de vergunningaanvraag is uitgegaan. Ten aanzien van de onderlinge afstand geldt dat in het MER verschillende opstellingen worden onderzocht. In die opstellingen verschilt de onderlinge afstand tussen de windturbines. Bij al die opstellingen worden de geluideffecten onderzocht, zodat de geluidseffecten van de verschillende opstellingen met elkaar kunnen worden vergeleken.	Nee

3	2	De indiener merkt op dat bij geluidshinder de bestaande wettelijke maximaal toegelaten normen onder vuur liggen. Indiener leidt af dat de huidige geluidsnormen niet als een passend toetsingskader beschouwd kunnen worden. Daarnaast verzoekt de indiener bij het onderzoek naar laagfrequent geluid de bevindingen te betrekken van onder meer het RIVM en WHO. Als het gaat om mitigerende maatregelen verzoekt de indiener niet alleen te onderzoeken in welke situaties nog net aan de wettelijke normen kan worden voldaan maar vooral ook - op basis van het ALARA-principe - te bepalen welke inrichtingsvariant de minste overlast (met name geluid en slagschaduw) oplevert voor omwonenden: op welke wijze kunnen er in niet alleen in fase 1, maar ook in fase 2 en 3, (denkelijk: zo weinig mogelijk) molens geplaatst worden en op welke locaties, opdat deze hinder voor omwonenden wordt geminimaliseerd.	Het geluidsonderzoek ziet op de geluidsbelasting naar de omgeving. Daarbij wordt getoetst aan de geldende geluidsnorm van L_{den} 47 en L_{night} 41 en aanvullend afwijkende geluidswaarden om de invloed van geluid op de omgeving in beeld te brengen. Laagfrequent geluid is een deel van het geluidsspectrum van windturbinegeluid. Dit maakt onderdeel uit van de geluidswaarden die worden bepaald en worden derhalve niet separaat bepaald. In het MER zal conform verzoek worden ingegaan op de meest recente inzichten van RIVM en WHO inzake geluid. In het MER zal inzicht worden geboden in het verschil in geluid tussen de verschillende alternatieven, voor zowel geluid als slagschaduw. Mogelijkheden voor mitigatie worden daarbij kwalitatief beschreven.	Nee
4	3	De indiener verzoekt te onderzoeken wat de mogelijke effecten kunnen zijn voor mens, dier en milieu door de uitstoot van vlieggas.	Windturbines veroorzaken geen emissies naar de lucht en derhalve ook niet van vlieggas. Mogelijk dat vlieggas vrijkomt bij de energiecentrales in de Eemshaven ten oosten van het plangebied. In het MER zal een kwalitatieve beoordeling worden uitgevoerd om inzicht te bieden in de mogelijke beïnvloeding van deze emissies door de turbulentie van de windturbines in het gebied.	Ja
5	3	Indiener verzoekt uitgebreid onderzoek te doen naar (mitigerende maatregelen op het gebied van) (gezondheids-)overlast door het verstoren van de (nu nog volledige) duisternis/de effecten van verlichting van de windturbines. De notitie geeft aan dat alleen de gevolgen vanuit landschappelijk perspectief wordt beschouwd.	De verlichting van windturbines betreft puntbronnen die zichtbaar zijn en vanuit dat oogpunt als storend worden ervaren. Dit effect wordt beschouwd bij het onderdeel landschap waarbij de bestaande situatie als uitgangspunt geldt. Aanvullend wordt beoordeeld of er andere verstoring is te verwachten zoals skyglow (oplichten van de nachthemel) of directe instraling (verblinding). Zie verder ook de reactie op 7.1.	Nee
6	3	Indiener geeft aan dat in het gebied meer dier- en vogelsoorten voorkomen dan in de notitie benoemd. Een recent voorafgaand uitgebreid jaarrond onderzoek naar in het gebied voorkomende vogels en dieren wordt daarom node gemist. Concreet leven in het gebied zeker ook andere zoogdieren en vogels als de tweekleurige vleermuis en vele trekvogels in het gebied die niet worden benoemd.	Aangezien windturbines in het algemeen voornamelijk effect hebben op vogel- en vleermuissoorten is dit in de NRD benoemd. In het ecologisch onderzoek dat in het kader van de MER wordt uitgevoerd wordt breder gekeken en worden de effecten van de alternatieven op flora en fauna bepaald. In dat onderzoek wordt gekeken welke flora en fauna in het gebied aanwezig is en welke effecten de realisering van het windpark hierop heeft.	Nee
7	3	De indiener verzoekt aandacht te besteden aan het gegeven dat bij het bepalen van de risico's voor vogels, zowel lokale vogels als trekvogels en vleermuizen, zowel lokaal als op trek, op aanvaring, verstoring en barrièrewerking en zeezoogdieren voor het aspect verstoring ook een rol speelt dat met deze ontwikkeling vanaf Bierum tot Valom sprake zal zijn van een aaneengesloten lint van windturbines. De gevolgen van deze barrièrewerking en beperking van uitwijkmogelijkheden voor vogels en vleermuizen dient te worden onderzocht.	De gevolgen voor de ecologie worden bepaald. Daarbij worden alle potentiële effecten beoordeeld, zowel voor lokale vogelsoorten, trekvogelsoorten, vleermuizen als zeezoogdieren. In de Passende Beoordeling en het MER zal ook het effect van barrièrewerking van het windpark worden onderzocht. Overigens zal het aaneengesloten lint van turbines lopen van de Valom tot Spijksterpompen/Nieuwstad en niet tot Bierum. Zie verder ook de eerdere reacties op 5.1 t/m 5.4.	Nee
8	3	De indiener geeft aan dat wat betreft elektromagnetische straling van de windturbines is gesteld dat de gevolgen voor mensen verwaarloosbaar zijn, gezien de al voor het geluid aan te houden afstand; dat geldt echter niet voor vogels en dieren. Die effecten dienen daarom in kaart te worden gebracht.	Bij de beoordeling van de invloed op de vogels en dieren wordt uitgegaan van de effecten die in de praktijk zijn vastgelegd. Dit betreft bijvoorbeeld verstoring/ontwijking. Dit effect is het gevolg van de aanwezigheid van windturbines en is het gevolg van de combinatie van aanwezigheid, geluid, beweging, etc. Mocht elektromagnetische straling van een windturbine op zichzelf effect hebben op vogels en dieren dan is dit hier derhalve onderdeel van.	Nee
9	3/4	Indiener geeft aan dat het bij het bepalen van de milieuwinst niet alleen gaat om het bepalen welke uitstoot van schadelijke stoffen het windpark vermijdt in vergelijking met de situatie dat dezelfde hoeveelheid energie zou worden opgewekt volgens conventionele wijze, maar ook om het bepalen van uitstoot waarvan geen sprake is bij (sommige) vormen van conventionele energieopwekking, zoals bij voorbeeld vlieggas. Indiener geeft verder aan dat bij het bepalen van de milieuwinst ook rekening moet worden gehouden met de uitstoot van onder meer CO₂ als gevolg van het bouwen van het windpark en het produceren van de windturbines.	Voor de te onderscheiden alternatieven wordt in het MER berekend hoeveel elektriciteit jaarlijks wordt opgewekt. Ook wordt bepaald welke uitstoot van schadelijke stoffen het windpark vermijdt in vergelijking met de situatie waarin dezelfde hoeveelheid energie zou worden opgewekt op conventionele wijze, zoals kolenverbranding. In het MER wordt ook aandacht besteed aan het energieverbruik en de CO₂ emissie voor de productie en plaatsing van windturbines.	Nee

10	4	Indiener benoemt dat windturbines elkaars energieproductie kunnen beïnvloeden als gevolg van het zogenaamde parkeffect. Dit leidt tot een lagere energieproductie, afhankelijk van de afstand tot bestaande turbines en de overheersende windrichting. De diverse inrichtingsvarianten (in fase 1 tussen 9 en 18 turbines) beïnvloeden ook elkaars energieproductie; ook deze verschillen dienen in kaart te worden gebracht.	Zie de reactie op 8.3.	Nee

Zienswijze 13.				
Reactie-nummer	Pagina-nr.	Zienswijze	Reactie	Aanpassing uitvoering MER
1	1	Indiener ziet graag dat er compensatie wordt gegeven voor de verloren rust, de waardedaling van woning en het verlies van het woongenot door de eventuele komst van windmolens. Deze compensatie zou volgens de indiener zeer ruimhartig moeten zijn waardoor eventueel ook de optie ontstaat om te verhuizen. De indiener doet het verzoek om concrete antwoorden en bedragen te horen. Daarnaast geeft de indiener aan dat er geen belang is bij een dorpsmolen, aangezien die veel trammelant zou opleveren.	Zie de reactie op 7.2.	Nee

Zienswijze 14.				
Reactie-nummer	Pagina-nr.	Zienswijze	Reactie	Aanpassing uitvoering MER
1	1, 2	Indiener is exploitant van windturbines P12, P13 en P14 van windpark Emmapolder (dit zijn de drie meest westelijke turbines in de onderste rij turbines in de Emmapolder). Als gevolg van de ontwikkeling van Eemshaven West verwacht de indiener door toedoen van parkeffecten 7-20% minder productie en 8-25% meer kosten. De productie daalt omdat de turbines van Windpark Eemshaven West de wind "afvangen". Tevens komen de windturbines in een turbulenter luchtstroom te staan. Dit leidt tot een hoger kostenniveau doordat er meer onderhoud nodig is. Indiener geeft aan sinds 2011 in gesprek te zijn met Vattenfall (en haar voorganger) over de windafvang en de turbulentie. Indiener verwacht met Vattenfall tot een akkoord te komen, waarbij indiener het volgende standpunt hanteert: volledige vergoeding van de extra kosten en verminderde opbrengsten over de jaren dat zij windturbines exploiteren op de door hen gecontracteerde plekken. Tenslotte geeft indiener aan dat de turbines in goede staat zijn en het goed mogelijk is dat deze nog een groot aantal jaren geëxploiteerd kunnen worden.	Wij nemen kennis van het feit dat de indiener in gesprek is met Vattenfall en wij vernemen het graag als er een akkoord is gesloten. Ten aanzien van de "windafvang en onderhoudskosten" (parkeffect) wordt verwezen naar de reactie op 8.3 Inzake eventuele extra kosten/verminderde opbrengsten voor bestaande windturbines kan, op het moment dat daadwerkelijk de windturbines ruimtelijk worden mogelijk gemaakt een verzoek om planschade worden gedaan.	Nee

Zienswijze 15.				
Reactie-nummer	Pagina-nr.	Zienswijze	Reactie	Aanpassing uitvoering MER
1	1	Indiener uit onvrede over het verloop van het proces van de ontwikkeling van het windpark Eemshaven West. Inbreng vanuit bewoners wordt niet doorgevoerd en heeft geen invloed op projectontwikkelaars en ambtenaren van de provincie en gemeente. Indiener geeft aan dat de gemeente, die verantwoordelijk is voor de leefbaarheid, geheel buiten beeld blijft. Terwijl de leefbaarheid hier wel degelijk in het geding is. Indiener geeft aan om de tafel te willen met mensen die beslissingsbevoegdheden hebben. De politiek beslist niet alleen aan het einde, maar is in alle stappen in dit proces aanwezig.	Zie antwoord op 10.1. Indiener kan – bij verwachte waardedaling van de woning – een verzoek om planschade indienen. Dit recht is opgenomen in "Afdeling 6.1 Tegemoetkoming in schade" van de Wet ruimtelijke ordening. Daarbij is er sprake van een vaste werkwijze met daarin ook opgenomen een percentage eigen risico. Een dergelijk verzoek kan worden ingediend binnen vijf jaar na het moment waarop het ruimtelijke plan voor het windpark onherroepelijk is geworden.	Nee

		Indiener geeft aan dat er voor de bewoners van Valom, als de plannen doorgaan, een rampscenario in werking gaat die in een klap de leefkwaliteit en de waarde van het huis tot nul reduceert. Indiener wil hiervoor zodanig gecompenseerd worden, dat er proportioneel sprake is van genoegdoening. Tot op heden is daar volgens de indiener in het geheel geen enkele aanzet toe gedaan. Indiener heeft als bijlage bij de zienswijze een foto van het uitzicht vanuit het raam toegevoegd. Naar aanleiding hiervan geeft de indiener aan dat dit gebied eerder vraagt om bescherming dan de door belangenpartijen voorgestelde verkrachting.	Verder wordt de invloed van de ontwikkeling van Windpark Eemshaven-West op de leefomgeving van omwonenden onderzocht in het MER. Ter voorkoming van onaanvaardbare effecten op de leefomgeving van mensen zijn onder andere normen voor windturbines opgesteld voor het effect van het geluid dat door de turbines wordt geproduceerd en de slagschaduw die de draaiende rotor (de wieken) kunnen veroorzaken.	

Zienswijze 16.				
Reactie-nummer	Pagina-nr.	Zienswijze	Reactie	Aanpassing uitvoering MER
1	1	Indiener benadrukt de cultuurhistorische waarden van het Noord-Groningse landschap. De weidse uitzichten worden straks ingekaderd door windmolens. De indiener hoopt dat wij andere duurzame energiebronnen vinden die niet de weidse uitzichten aantasten. Deze spreekt de hoop uit dat er andere duurzame energiebronnen kunnen worden benut die het landschap minder aantasten. Ook de aardgaswinning die Groningen al veel heeft belast wordt genoemd door de indiener.	Zoals in de NRD staat zal in het MER onderzoek worden gedaan naar de invloed van het windpark op de cultuurhistorische waarde. Het gebied is in ons beleid aangewezen als "concentratiegebied grootschalige windenergie". Wij hebben er met dit beleid voor gekozen om de windenergie te concentreren op drie locaties in de provincie Groningen (rondom de Eemshaven, rondom het industrieterrein Oosterhorn in Delfzijl en langs de N33), hiermee blijft de invloed op het uitzicht beperkt tot die locaties en worden andere locaties ontzien. Ten aanzien van de andere duurzame energiebronnen wordt verwezen naar de reactie op 9.1, waaruit de noodzaak voor de ontwikkeling van windenergie volgt.	Nee

Zienswijze 17.				
Reactie-nummer	Pagina-nr.	Zienswijze	Reactie	Aanpassing uitvoering MER
1	1, 2	De indiener benadrukt dat het betreffende gebied zich uitstekend leent voor de toepassing van windenergie en gezien de uitdagingen van het klimaatkkoord is de indiener van mening dat een maximale benutting van het gebied moet worden meegenomen in het MER, zodat er onderbouwde besluitvorming kan plaatsvinden. De indiener meldt dat zij, als lokale ondernemers én bewoners, de aanwijzing van dit gebied accepteren, maar als de ingreep dan toch moet plaatsvinden, vindt zij het wenselijk om minimaal na te gaan hoe een maximale variant zich verhoudt tot varianten met minder windturbines, omdat de indiener niet uitsluit dat dit voor de landschappelijke impact op de omgeving slechts beperkt van invloed is, terwijl de financiële baten die meer turbines bieden groter zijn. Indiener meldt dat zij al een samenwerking met Vattenfall onderzoeken om invulling te geven aan het provinciale kader van "10% dorpsmolens". Wederom geldt hier dat optimale invulling van het gebied ook zal leiden tot hogere revenuen voor de coöperatie en haar leden. De indiener wil aldus graag inzichtelijk krijgen wat de mogelijkheden zijn binnen het plangebied en pleit er dan ook voor om ook maximale/optimale varianten in de MER te beschouwen.	In het MER wordt een inrichtingsvariant onderzocht waarbij het gebied maximaal benut wordt.	Ja

Zienswijze 18.				
Reactie-nummer	Pagina-nr.	Zienswijze	Reactie	Aanpassing uitvoering MER

1	1	De indiener attendeert op de ontwerp-Agenda voor het Waddengebied die nu ter inzage ligt. Daarin staat een aantal punten die verder uitgewerkt moeten worden voor betere landschappelijke bescherming van het Waddengebied bij projecten die in potentie een grote invloed kunnen hebben op het Waddenlandschap. De indiener denkt dat het Windpark Eemshaven West een van deze projecten is die een grote invloed kunnen hebben op het Waddenlandschap. Daarom verzoekt de indiener dat wordt voorgeschreven dat bij het windpark Eemshaven West de richtlijnen en afspraken voortkomend uit de Agenda voor het Waddengebied gevolgd worden. Om dit mogelijk te maken vraagt de indiener de provincie Groningen om verder ontwikkeling van de Agenda met spoed op te pakken aangezien zij partner is in de agenda voor het Waddengebied. Als voorbeelden noemt de indiener dat er betere definities nodig zijn van de waarden openheid, duisternis, stilte en rust om een effectievere bescherming te kunnen bewerkstelligen. Tevens wijst de indiener op het voornemen in de agenda om voor de verdere uitwerking van de ruimtelijke vraagstukken en opgaven die van invloed zijn op het bereiken van de doelen van de agenda waddenateliers te organiseren.	Wij zien de Agenda voor het Waddengebied als een richtinggevend en integraal langetermijnperspectief voor het Waddengebied. De Agenda zoekt naar een goede balans tussen de verschillende functies. Het beschermen van natuur en de landschappelijke kwaliteit maakt daar onmiskenbaar onderdeel van uit. Maar de Agenda voor het Waddengebied ziet het Waddengebied ook als een plek waar mensen wonen, werken en waar ruimte is voor duurzame economische ontwikkeling. Daarbij wil de Agenda ook antwoord kunnen geven op nieuwe ontwikkelingen die op het gebied afkomen zoals de afspraken die voortkomen uit het Klimaatakkoord. De doelstellingen die daaruit volgen vragen van het Rijk en van ons om stevige energieambities. Ook het plan voor uitbreiding van het windpark Eemshaven-West dient in dat licht te worden gezien. Omdat het hier gaat om een uitbreiding op een reeds bestaand windpark denken wij dat deze keuze in lijn is met het ruimtelijk vertrekpunt 4 uit de Agenda voor het Waddengebied (<i>Respecteer open ruimte, rust, en duisternis van de Waddenzee. Cluster grote economische opgaven en energieopgaven</i>). Wat betreft de opmerking over een betere definiëring van de waarden open landschap, de duisternis, de weidsheid en rust. De ontwerp-Agenda roept op tot een betere juridische definiëring van deze waarden. Deze aanbeveling is overgenomen uit de Evaluatie Structuurvisie Waddenzee (2016). In beginsel staan wij hier positief tegenover. Omdat wij ons op dit moment nog aan het beraden op een formele reactie op de ontwerp-Agenda kunnen wij hier op dit moment geen nadere uitspraak over doen. Wij adviseren de indiener om het punt als reactie in te brengen bij de Agenda voor het Waddengebied zelf. Dat geldt ook voor uw oproep met betrekking tot het Waddenatelier. Mochten wij een positief besluitnemen ten aanzien van de ontwerp-Agenda voor het Waddengebied zullen wij ons uiteraard committeren aan de afspraken die in dat verband zijn gemaakt.	Nee
2	1, 2	Indiener kaart aan dat de ecologische effecten op soorten doorgaans worden beoordeeld door een berekening te maken van het percentage van de populatie wat naar verwachting zal sterven door invloed van de windturbines. Door nieuwe wetenschappelijke inzichten zijn recentelijk de gebruikelijke mortaliteitsnormen ter discussie gesteld (Mortality limits used in wind energy impact assessment underestimate impacts of wind farms on bird populations, Schippers et al. 2019. Ecology and evolution). De indiener verzoekt de provincie Groningen om in het NRD voor te schrijven dat in de mortaliteitsberekeningen en het te verwachten effect op de populatie ook de beschreven methodiek in bovenstaand artikel betrokken wordt.	Zie de reactie op 5.4. In het MER wordt ingegaan op het door indiener aangegeven artikel in Ecology and Evolution. Of er aanleiding is een mortaliteitsberekening conform genoemd artikel uit te voeren zal daarbij worden beoordeeld.	Ja
3	2	De indiener geeft aan dat ze graag in het alternatieven onderzoek een alternatief opgenomen ziet worden waar de afstand van de windturbines tot de dijk vergroot wordt, door het weglaten van de noordelijke rij turbines. Om zo het effect van deze lijn windturbines dicht bij de kust op landschap en ecologie beter in te kunnen schatten en dit mee te kunnen wegen bij de keuze voor het Voorkeursalternatief.	Zie de reactie op 5.5. Een dergelijke opstelling wordt onderzocht in het MER.	Ja
4	2	Aangegeven wordt dat voor het voorkeursalternatief ook de effecten op de natuur in cumulatie met andere projecten worden beschouwd. Daarbij wordt opgemerkt dat cumulatie vereist is voor projecten en plannen waarvoor reeds besluitvorming heeft plaatsgevonden. De indiener raadt aan om, wanneer de alternatieven onderling veel verschillen in effecten op de natuur, ook voor de andere alternatieven de cumulatie met andere projecten inzichtelijk te maken. Daarnaast merkt de indiener op dat er momenteel geen zicht is op de totale cumulatieve effecten op de beschermde natuurwaarden in de Waddenzee van alle activiteiten die in en om de Waddenzee plaatsvinden. Dit wordt in stand gehouden doordat bij nieuwe initiatieven alleen gecumuleerd wordt met andere projecten die nog niet gerealiseerd zijn of nog niet zo lang gerealiseerd zijn dat de effecten hiervan kunnen worden geacht te zijn opgenomen in de achtergrondwaarden. In dit geval kan hierbij gedacht worden aan het Windpark Fryslân en het nieuwe windpark Wieringermeer. Daarnaast wordt dit in stand gehouden doordat de bevoegde gezagen tot nu toe geen cumulatieboekhouding bijhouden. Aangezien diverse beschermde soorten en habitat van de	De gevolgen van het project zullen in cumulatie met andere plannen projecten worden bepaald. In principe gebeurt dit voor het voorkeursalternatief. Daarbij zullen ook de gevolgen worden meegenomen van recent gerealiseerde of in aanbouw zijnde projecten zoals Windpark Fryslân en Windpark Wieringermeer. Daarbij zullen alle projecten die van invloed kunnen zijn op de Waddenzee, in het kader van de Passende Beoordeling voor Natura 2000-gebied Waddenzee, worden betrokken. Voor activiteiten die reeds vele jaren aanwezig zijn mag worden aangenomen dat het effect van deze activiteiten verdisconteerd is in de aanwezige soorten en populatie.	Nee

		Waddenzee een matig of zeer ongunstige staat van instandhouding hebben en/of een negatieve trend laten zien, is het zeker niet uit te sluiten dat de totale cumulatieve effecten op de beschermde natuurwaarden in de Waddenzee van alle activiteiten die in en om de Waddenzee plaatsvinden, significant zijn. Verzocht wordt om ervoor te zorgen dat in het MER inzichtelijk wordt gemaakt of en in welke mate het initiatief, gecumuleerd met alle bestaande activiteiten in de Waddenzee, significante effecten kan hebben op beschermde soorten en habitat van de Waddenzee.	

Zienswijze 19.				
Reactie-nummer	Pagina-nr.	Zienswijze	Reactie	Aanpassing uitvoering MER
1	2	De indiener benoemt dat in de concept-NRD bestaande windturbines in kaart zijn gebracht, evenals windturbines waarvan voorzienbaar is dat die geplaatst zullen worden. Indiener zou graag zien dat een duidelijke verbeelding in het MER wordt opgenomen van alle bestaande windturbines die deel uitmaken van de referentiesituatie. Hetzelfde geldt voor de voorziene windturbines die autonome ontwikkelingen betreffen.	In het MER zullen duidelijke en overzichtelijke kaarten worden opgenomen, zowel voor de referentie situatie als de autonome ontwikkeling.	Nee
2	2	De indiener benoemt dat de toekomstige ontwikkeling van Windpark Westereems onder meer relevant is voor de aan te houden afstanden en de inrichtingsvarianten. Het is de indiener bekend dat er nog geen publiekrechtelijke besluitvorming hiervoor heeft plaatsgevonden, maar voorkomen moet worden dat die ontwikkeling wordt bemoeilijkt — en daarmee de opwekking van meer duurzame energie — door onzorgvuldige besluitvorming ten behoeve van het onderhavige initiatief.	Zie de reactie op 8.2.	Nee
3	3	In het MER zullen volgens de indiener de effecten van Windpark Eemshaven-West op de bestaande windturbines en de voorziene windturbines in kaart gebracht moeten worden. Het gaat dan onder andere om het effect op de energieproductie van die windturbines. Wat ook in kaart moet worden gebracht, is de impact van turbulentie vanwege de gecumuleerde effecten op windpark Westereems. Die turbulentie zal leiden tot snellere slijtage, hogere onderhoudskosten, beschadiging en/of kortere levensduur van de bestaande windturbines. Ten onrechte wordt dit effect niet genoemd in de NRD.	Zie de reactie op 8.3.	Nee
4	3	Indiener is van mening dat naast de effecten van Windpark Eemshaven-West op bestaande en voorziene windturbines, ook de cumulatieve effecten op de omgeving onderzocht zullen moeten worden. Hierbij is te denken aan slagschaduw, geluid en verstoring van flora en fauna. Bij het inzichtelijk maken van die effecten moeten niet alleen de bestaande normstelling, maar ook die onder het stelsel van de Omgevingswet toegepast worden. Indiener verzoekt wat geluid betreft ook de (concept) Aanvullingsregeling geluid Omgevingswet te betrekken, die op 1 januari 2022 in werking treedt.	In het MER worden de cumulatieve effecten van het voorkeursalternatief beoordeeld, inclusief de bestaande windturbines in de Emmapolder. Daarbij zal een kwalitatieve doorkijk worden gegeven van de cumulatieve effecten, inclusief de potentiële toekomstige opschaling van de windturbines in de Emmapolder. Hierbij wordt getoetst aan de geldende wet- en regelgeving. Aangezien het stelsel van de Omgevingswet in 2022 in werking treedt, is toetsing daaraan niet aan de orde. Overigens staan er geen andere normen in de Aanvullingsregeling geluid Omgevingswet.	Nee
5	3	Indiener verzoekt om ook aandacht te besteden aan eventueel vereiste landschappelijke compensatiemaatregelen, zoals eerder vereist voor de realisatie van windpark Westereems in de Emmapolder.	In het MER zal worden ingegaan op vereiste landschappelijke compensatiemaatregelen. De vereisten hiertoe kunnen afwijken van hetgeen vereist was voor de realisatie van Windpark Westereems vanwege wijzigingen in het beleids- of wettelijk kader. Uitgegaan wordt van het actuele kader.	Nee
6	3	Indiener merkt op dat in de concept-NRD staat wat betreft de 2 ^e fase dat de initiatiefnemer van Windpark Eemshaven West hier geen reële kans voor ziet als gevolg van een juridische procedure. Indiener onderschrijft dit en merkt op dat dit eveneens geldt voor de 1 ^e fase, al dan niet gedeeltelijk.	Zie de reactie op 11.1 ten aanzien van de opmerking over de tweede fase. Uit de opmerking van de indiener blijkt niet waarom de eerste fase niet uitvoerbaar zou zijn.	Nee

Zienswijze 20.				
Reactie-nummer	Pagina-nr.	Zienswijze	Reactie	Aanpassing uitvoering MER

1	1	De indiener verzoekt dat er meer onderzoek wordt gedaan naar de gevolgen van een windpark voor de omringende particuliere bewoners. Er zou gekeken moeten worden naar de waardedaling door planschade en ook naar de effecten op de gezondheid.	Indiener kan – bij verwachte waardedaling van de woning – een verzoek om planschade indienen. Dit recht is opgenomen in "Afdeling 6.1 Tegemoetkoming in schade" van de Wet ruimtelijke ordening. Daarbij is er sprake van een vaste werkwijze met daarin ook opgenomen een percentage eigen risico. Een dergelijk verzoek kan worden ingediend binnen vijf jaar na het moment waarop het ruimtelijke plan voor het windpark onherroepelijk is geworden. In de NRD is het thema gezondheid al benoemd, hierover staat het volgende in de NRD: Omdat omwonenden vaak vragen hebben over gezondheid in relatie tot windturbines wordt er een beschouwing opgenomen over de huidige stand van de wetenschap inzake gezondheid en windturbines. Het aspect gezondheid wordt niet apart beoordeeld in het MER.	Nee
2	1	De indiener wenst een transparant en concreet voorstel over de te verstrekken compensatie. De vraag wordt opgeworpen waarom de vergoeding die Vattenfall betaald via de provincie verdeeld moet worden en waarom dat niet rechtstreeks door Vattenfall gedaan kan worden. In het NRD moet onderzocht worden wat een redelijk voorstel is om te compenseren. De indiener wenst dat de compensatie overdraagbaar is naar eventuele nieuwe eigenaren van de betrokken woningen.	Zie de reactie op 7.2.	Nee
3	1	Indiener geeft aan dat de ontwikkeling van windpark Eemshaven-West betreft en niet Eemshaven-Oost en wenst daarom ook separaat benaderd te worden.	Indiener merkt terecht op dat Windpark Eemshaven-West en Windpark Oostpolder (door indiener 'Eemshaven-Oost' genoemd) verschillende windparken zijn. Om dat te ondervangen is de provincie voornemens voor windpark Eemshaven-West een eigen klankbordgroep in het leven te roepen. Door de opnieuw strengere maatregelen m.b.t. corona, zijn wij momenteel aan het onderzoeken hoe een dergelijke klankbordgroep vorm zou kunnen krijgen.	Nee
4	1	Volgens de indiener is het concept NRD niet in lijn met de omgevingsvisie zoals die door de provincie is vastgelegd. In deze omgevingsvisie wordt ingezet op het verder verbeteren van een aantrekkelijk woon- en leefklimaat, waarbij het accent ligt op het benutten van ontwikkelingsmogelijkheden, naast het beschermen van karakteristieke bebouwde en onbebouwde elementen. De indiener is van mening dat de windmolens de openheid van de polders en het weidse karakter van de Waddenzee aantasten en leiden tot verkwanseling van de karakteristieke kenmerken van het Hogeland.	De beperking van de vrije horizon, interferentie met andere windparken voor zover deze nu aanwezig zijn (dan wel over besloten zijn), wordt onderzocht in het MER, op basis daarvan wordt dit of wel, of niet aanvaardbaar geacht. Het plangebied is in provinciaal beleid aangewezen voor de ontwikkeling van grootschalige windenergie. Op provinciaal niveau wordt ingezet op concentratie van windturbines binnen enkele gebieden en het verder leeg houden van overige gebieden. In de Provinciale Omgevingsvisie en de Provinciale Omgevingsverordening (POV) is het plangebied als zoekgebied voor windenergie opgenomen, om invulling te geven aan die concentratie én om bij te dragen aan een duurzame energievoorziening. In het MER wordt de impact op het uitzicht en de landschappelijke Inpasbaarheid beoordeeld. De structuurvisie Eemsmond-Delfzijl erkent ook dat de mogelijkheden om te schuiven binnen de aangewezen gebieden beperkt zijn gelet op de andere functies die zich hier binnen bevinden. Beperkte ruimte in de concentratiegebieden betekent dus dat er concessies gesloten moeten worden ten aanzien van landschap. Zie verder ook de reactie op 16.1.	Nee
Deze indiener heeft daarnaast dezelfde zienswijze ingediend als degene die onder 21 wordt beantwoord. Voor de beantwoording van die zienswijze wordt daarom verwezen naar nummer 21.				

Zienswijze 21.				
Reactie-nummer	Pagina-nr.	Zienswijze	Reactie	Aanpassing uitvoering MER
1	1	Indiener spreekt (namens omwonenden Valom) zijn ongenoegen uit over de door de provincie bepaalde geldstromen die voortkomen uit Eemshaven-West (€1050 per MW opgesteld vermogen en opbrengsten uit dorpsmolens). Indiener stelt dat bewoners al reeds lange tijd aangeven geen belang te hebben bij dorpsmolens: de indiener is van mening dat er bij compensatie sprake moet zijn van een vast bedrag en niet van een mogelijke opbrengst uit de dorpsmolens. Het exploiteren van een dorpsmolen is in de ogen van de indiener bovendien te specialistisch. Ook is er geen behoefte aan het opknappen van buurthuizen etc.	Provincie en gemeente hebben met de initiatiefnemer afspraken gemaakt over aan welke voorwaarden (de ontwikkeling van) het windpark moet voldoen. Dit zijn de zogenoemde bestuurlijke uitgangspunten. Onderdeel van die bestuurlijke uitgangspunten, zoals ook in de NRD beschreven staat, zijn een gebiedsgebonden bijdrage van €1.050 per MW opgesteld vermogen per jaar, conform ons beleidskader "Sanering en opschaling, gebiedsfonds en participatie", en het beschikbaar stellen van 10% van het windpark voor dorpsmolens. Die laatste afspraak loopt vooruit op en sluit aan op de filosofie van 50% lokaal eigendom, zoals	Nee

			onlangs in het Klimaatakkoord als streven afgesproken is. Dit staat los van de toezegging die de initiatiefnemers hebben gedaan om de direct omwonenden een rechtstreekse vergoeding uit te keren. Zie ook de reactie op 7.2.	
2	1	Indiener benoemt het gebiedsfonds. Indiener geeft aan dat hieruit nog geld beschikbaar zou zijn, maar dat omwonenden blijkbaar niet weten wat goed voor ze is, en de provincie dit bepaalt. Indiener geeft aan dat de nieuwste ontwikkelingen zijn dat geld uit het gebiedsfonds beschikbaar wordt gesteld om te investeren in een dorpsmolen.	Zoals in ons beleidskader staat, wordt de opzet en verdeling van het gebiedsfonds/parkfonds in samenspraak met de omgeving vormgegeven. Voor Windpark Oostpolder (door indiener 'Eemshaven-Oost' genoemd) geldt dat hier reeds in de klankbordgroep afspraken over zijn gemaakt. Het gebiedsfonds zal bestaan uit een profijtregeling (een individuele bijdrage aan de direct omwonenden van het windpark) en een projectenregeling (voor projecten op het gebied van leefbaarheid, duurzaamheid en ecologie). Het ligt voor de hand deze afspraken ook toe te passen op Windpark Eemshaven-West.	Nee
3	1	Indiener haalt de ontwikkeling van Eemshaven-Oost aan, waar bewoners van Oudeschip hun eigen dorpsmolen zouden exploiteren. Indiener geeft aan dat de provincie heeft bepaald dat Eemshaven-Oost en -West 1 park zijn. Volgens de indiener is dit niet het geval, omdat er andere initiatiefnemers zijn en de parken niet aan elkaar grenzen. De molen voor Eemshaven-Oost is volgens de indiener niet gekomen en zou gecompenseerd worden door hen een dorpsmolen in Eemshaven-West te laten exploiteren. De indiener is er niet van gediend dat deze windmolen extra wordt geplaatst nabij Valom.	De afspraken die met de initiatiefnemers van Windpark Oostpolder zijn gemaakt, zijn op geen enkele manier van invloed op de afspraken die zijn gemaakt met de initiatiefnemers van Windpark Eemshaven-West. Indiener stelt ten onrechte dat dorpsmolen(s) die niet gerealiseerd konden worden in Windpark Oostpolder, nu leiden tot extra windturbines in Eemshaven-West. De dorpsmolens leiden niet tot extra windturbines, maar zijn onderdeel van de bestuurlijke uitgangspunten waaronder Windpark Eemshaven-West ontwikkeld mag worden. Zie ook de reactie op 21.1.	Nee
4	1	De indiener verzoekt dat de omwonenden van Windpark Eemshaven West serieus genomen worden en dat er onderzoek naar hen wordt gedaan, indiener vraagt in dat kader om onderzoek te doen naar wat voor de omwonenden de schade en risico's zijn (bijvoorbeeld d.m.v. waardedalingsregeling of Moerdijkregeling) en dat er een nette compensatie komt, zodat indiener ook op zijn minst "gematigd tevreden" is.	Indiener kan – bij verwachte waardedaling van de woning – een verzoek om planschade indienen. Dit recht is opgenomen in "Afdeling 6.1 Tegemoetkoming in schade" van de Wet ruimtelijke ordening. Een dergelijk verzoek kan worden ingediend binnen vijf jaar na het moment waarop het ruimtelijke plan voor het windpark onherroepelijk is geworden. De besteding van het gebiedsfonds is hier niet aan gerelateerd en ook niet aan de orde in de NRD, zie ook de reactie op 7.2.	Nee

Zienswijze 22.				
Reactie-nummer	Pagina-nr.	Zienswijze	Reactie	Aanpassing uitvoering MER
1	1	Indiener benadrukt de status van het waddengebied als werelderfgoed en de schade die de ontwikkeling van een windpark berokkent. De indiener werpt de vraag op wat voor grondstoffen gemoeid zijn met de ontwikkeling van windmolens en in welke mate de gewonnen duurzame energie bij huishoudens terechtkomt i.p.v. bij de data-centrale van Google. De indiener spreekt de wens uit dat er geen windturbines worden gebouwd. Ter compensatie vraagt de indiener om een ruimhartige vergoeding, vastgezet op de woning voor de periode dat de windmolens er staan, ter compensatie van verminderd woongenot en waardedaling van de huizen.	In het MER zal de status van het waddengebied worden meegewogen in de afweging tussen verschillende effecten op de natuur in de omgeving van het windpark. Dit zal binnen de wettelijk vastgestelde kaders gebeuren. Wat betreft de bestemming van de groene stroom wordt er geen onderscheid gemaakt tussen zakelijke klanten en consumenten. Om Nederland te verduurzamen moet zowel het stroomverbruik van consumenten als dat van zakelijke klanten aangepakt worden. Dat kan uiteindelijk maar op één manier, door het vergroten van fossielvrije productiecapaciteit zoals energie uit wind en zon. Voor het vergelijken van de diverse alternatieven in het MER is de bestemming van de groene stroom overigens niet relevant. Wat betreft de herkomst van de grondstoffen voor de bouw van eventuele windturbines: zie de reactie op 12.9. Voor een reactie op de gevraagde compensatie, zie de reactie op 7.2.	Nee
2	1	Indiener geeft aan dat hij 3,5 jaar geleden ook een zienswijze heeft ingediend. Deze zienswijze is als bijlage meegestuurd. In de meegestuurde zienswijze geeft de indiener aan dat de Eemshaven steeds verder oprukt en dat de indiener niet weet hoe het huis te verkopen nu er naast plannen tot uitbreiding van de windmolens ook een testgebied voor experimentele molens is gepland. De indiener geeft aan dat men wel kan nagaan wat dat bij elkaar opgeteld betekent voor de waarde van de woningen. Tenslotte verwijst de indiener nog naar een televisie-uitzending over wat geluid doet met mensen.	Indiener kan – bij verwachte waardedaling van de woning – een verzoek om planschade indienen. Dit recht is opgenomen in "Afdeling 6.1 Tegemoetkoming in schade" van de Wet ruimtelijke ordening. Daarbij is er sprake van een vaste werkwijze met daarin ook opgenomen een percentage eigen risico. Een dergelijk verzoek kan worden ingediend binnen vijf jaar na het moment waarop het ruimtelijke plan voor het windpark onherroepelijk is geworden. Daarbij wordt aangetekend dat het realiseren van experimentele molens (testturbines) geen onderdeel is van het huidige initiatief.	Nee

			Ten aanzien van geluid geldt dat ter voorkoming van onaanvaardbare effecten op de leefomgeving van mensen wettelijke geluidsnormen voor windturbines zijn. In het MER wordt onderzocht of het initiatief aan deze normen kan voldoen.	

Zienswijze 23.				
Reactie-nummer	Pagina-nr.	Zienswijze	Reactie	Aanpassing uitvoering MER
1	2	Indiener is van mening dat het gebied heel geschikt is voor de bouw van windmolens en dat het hele gebied optimaal benut moet worden. De indiener wijst op de fasering van Eemshaven West en het feit dat in het NDR wordt vermeld dat fase 2 op basis van juridische gronden niet kan worden ondernomen. Volgens de indiener is dit achterhaald. De rechtszaak Aktivabedrijf Wind Nederland BV tegen de procesboeren heeft intussen plaatsgevonden en de uitspraak was in het voordeel van de procesboeren. In het vonnis van de rechtbank Noord-Nederland op 17 juni 2020 staat dat het de procesboeren vrij staat om buiten een afstand van 300 meter, gerekend vanaf de huidige turbineopstelplaatsen van Aktivabedrijf, windturbines te plaatsen op hun perceel. In het gebied ten zuiden van de Eemspolderdijk, ten oosten van de Eemspolderweg, mogen dus windmolens worden gebouwd. Fase 1 en Fase 2 kunnen en moeten volgens de indiener dus als 1 gebied worden ontwikkeld.	Zie de reactie op 11.1.	Nee
2	2	De indiener geeft ook aan dat er geen enkele reden is om een limiet te stellen aan het aantal rijen windturbines. De indiener benoemt dat op verschillende plaatsen vier rijen of meer windmolens worden gebouwd, bijvoorbeeld in het gebied verder ten oosten van het Windpark West. De indiener concludeert dat het gebied ten zuiden van de Eemspolderdijk, ten westen van de Eemspolderweg, moet worden mee ontwikkeld als windmolengebied.	De limiet voor het aantal rijen komt voort uit bestuurlijke uitgangspunten die zijn vastgesteld in eerdere stadia. Voor de wijze waarop hiermee wordt omgegaan wordt verwezen naar de onderstaande tekst uit de NRD: In 2016 is een zogenaamde 'milieueffectenstudie' (MES) uitgevoerd in opdracht van het Rijk. In het kader hierna is de achtergrond hiervan toegelicht. De MES had betrekking op de verschillende initiatieven in het gebied. Op grond van het MES zijn bestuurlijke uitgangspunten geformuleerd voor de betreffende initiatieven. Het huidige initiatief is een nieuw initiatief voor het gebied en wijkt af van de oorspronkelijke wensen van de toenmalige initiatiefnemers. De bestuurlijke uitgangspunten die indertijd zijn opgesteld zijn dan ook niet allemaal relevant voor het initiatief en de ontwikkeling op het klimaat- en energiebeleid en techniek is voortgegaan. De uitgangspunten die indertijd zijn opgesteld worden derhalve betrokken maar zijn in de fase van het MER nog niet beperkend. Bij de keuze van een voorkeursalternatief worden de elementen van het voorkeursalternatief getoetst aan de bestuurlijke uitgangspunten. Als er sprake is van afwijkingen zal moeten worden gemotiveerd welke aanleiding er is voor de afwijking, onder meer vanuit milieueffecten en zullen de bevoegde gezagen hierover besluiten in het kader van het ruimtelijk plan. Voor de initiatiefnemer staat voorop dat het belangrijk is na te gaan of er inhoudelijke meerwaarde is en wil dit graag op basis van onderzoek vaststellen. In beginsel worden de bestuurlijke uitgangspunten als basis voor de te onderzoeken varianten van het windpark gehanteerd.	Nee

Zienswijze 24.				
Reactie-nummer	Pagina-nr.	Zienswijze	Reactie	Aanpassing uitvoering MER
1	1, 2	De indiener wijst op de IEA en het MER van Net op zee Ten noorden van de Waddeneilanden waarbij verschillende tracés zijn onderzocht voor de benodigde kabelverbinding voor wind op zee. De indiener ziet mogelijkheden om het gepresenteerde tracé Eemshaven west te optimaliseren en kijkt hierbij onder ander naar een tracé zo dicht mogelijk bij Binnenbermsloot (zuidelijke randen van het plangebied Eemshaven-West). De indiener geeft aan dat er afstemming nodig is met Vattenfall om	Het aanbod om in overleg te gaan en dit bij de te onderzoeken alternatieven te betrekken is overgebracht aan de initiatiefnemer en een eerste overleg heeft inmiddels plaatsgevonden. De initiatieven van beide partijen worden naast elkaar gelegd en waar eventuele conflicten zouden kunnen zijn worden deze besproken.	Nee

		dat er ook in die situatie voldoende ruimte noodzakelijk is zonder windturbines, voor de aanleg en veilige ligging van de TenneT-kabels. Dit kan invloed hebben op de inrichtingsvarianten die Vattenfall in haar MER nog laat onderzoeken. De indiener verzoekt Vattenfall om samen de mogelijkheden te bekijken om haar tracé Eemshaven west te optimaliseren, zodat er zo min mogelijk negatieve raakvlakken zijn met de geplande ontwikkeling van het windpark.	

Zienswijze 25.				
Reactie-nummer	Pagina-nr.	Zienswijze	Reactie	Aanpassing uitvoering MER
1	2, 3, 4	Indiener verzoekt om in de komende Milieu Effect Rapportage in ieder geval de varianten te laten onderzoeken die leiden tot een maximale invulling van het plangebied met windturbines. Inzicht in de milieueffecten van verschillende varianten, waaronder een variant met maximale benutting, is nodig voor onderbouwde besluitvorming.	Zie de reactie op 17.1.	Ja
2	3	Indiener verzoekt dat in het MER het gehele plangebied in het onderzoek te betrekken. Daarbij wordt specifiek geduid op de meest westelijke locatie in het plangebied. Bij de opstelling moet ook overwogen worden om een apart staande turbine in het gebied aan weerszijden van de veiligheidszone van de gasleiding van Noordgas Transport te onderzoeken. Daarbij beroept de indiener zich op apart staande turbines bij Windpark N33.	De locatie voor de apart staande turbine waar indiener op duidt ligt buiten het concentratiegebied voor grootschalige windenergie zoals dat is vastgesteld door Provinciale Staten. Het realiseren van een nieuwe windturbine (met een ashoogte van meer dan 15 meter) buiten het concentratiegebied is op grond van het beleid uit de Omgevingsverordening niet toegestaan. Op grond hiervan wordt deze turbine niet meegenomen in het MER.	Nee
3	3	De indiener geeft aan dat het voorts het deel van het zoekgebied betreft onder en nabij het nieuwe natuurgebied Ruidhorn (de recente uitbreiding). Dit gebied is niet in enig bestemmingsplan tot natuurterrein bestemd. Van natuurontwikkeling aldaar is geen sprake. Het is een terrein dat, nadat het uit de agrarische exploitatie is genomen, vooral is begroeid met distels. Bij de verwerving van het gebied door Groningen Seaports -als compensatiegrond voor industriële ontwikkelingen elders- is aan de vorige eigenaren (dat betreft vertegenwoordigde aangeslotenen) de mogelijkheid tot plaatsing van windturbines gelaten. Ook de huidige beherende stichting van het compensatiegebied Ruidhorn heeft deze clause geaccepteerd, waarvoor wordt verwezen naar de leveringsakten in de openbare registers. Het al dan niet bestaan van vastgestelde natuur-doelstellingen en de (on-)redelijkheid van het eventueel uitbreiden van die natuurdoelstellingen tussen het moment van verwerving en de NRD dient onderzocht te worden evenals de aanwijzing/vergunning.	In de NRD is aangegeven dat op grond van de Structuurvisie Eemsmund-Delfzijl minimaal 500 meter afstand moet worden gehouden ten opzichte van Ruidhorn. Dat in de grondakte de mogelijkheid of het recht van het plaatsen van een windturbine is opgenomen aan de vorige eigenaren is geen aanleiding om de achtergrond of redelijkheid van de doelstellingen voor het gebied te onderzoeken. Het gebied maakt daarnaast geen onderdeel uit van het plangebied.	Nee
4	3	Als het compensatieterrein Ruidhorn al vrij zou moeten worden gehouden van windturbines, dan zal het omliggende terrein dat dit lot zou delen, zo beperkt mogelijk moeten worden gehouden. De vraag of er uitstralende effecten van het nieuwe Ruidhorn zijn, die plaatsing van windturbines nabij Ruidhorn zouden kunnen verhinderen, behoort in het onderzoek te worden betrokken.	Zie de reactie op 6.1.	Nee
5	3	Indiener geeft aan dat het gebied wat tot de tweede fase van het project behoort een gebied bevat ten zuiden van het bestaande Windpark Emmapolder ligt. Ook van dit gebied verzoekt de indiener de maximale invulling te onderzoeken, aangezien ruimtelijke beletselen voor windturbinelocaties ontbreken; de in acht te nemen afstand tot bewoonde percelen kan worden gehandhaafd volgens de indiener.	Zie de reacties op 17.1. en 23.2.	Ja
6	4	Indiener haalt het vonnis van Rechtbank Noord-Nederland aan betreffende de procedure Aktivabedrijf en de procesboeren. Door deze uitspraak is volgens de indiener de fasering in 2 fases overbodig geworden, waardoor het gehele gebied Eemshaven-West gelijktijdig ontwikkelt kan worden. De indiener verzoekt dat dit wordt opgenomen in het MER.	Zie de reactie op 11.1.	Nee

Zienswijze 26.

Reactie-nummer	Pagina-nr.	Zienswijze	Reactie	Aanpassing uitvoering MER
1	2	Indiener geeft te kennen dat het bestaande windpark Emmapolder is vergund voor onbeperkte duur en hoeft na expiratie van de rechten van opstal eind 2028 bestuursrechtelijk niet te worden gesloopt. Ook verlenging van de duur van de opstalrechten evenals het in eigen exploitatie nemen van de windturbines door de verleners van opstalrechten, al dan niet na renovatie, behoort tot de mogelijkheden.	Deze zienswijze wordt ter kennisgeving aangenomen, geen reactie benodigd.	Nee
2	2	Bij de te onderzoeken alternatieven wordt door de indiener respect verlangd voor het bestaande windpark Emmapolder. De windafvang ten aanzien van het bestaande windpark dient binnen redelijke proporties te blijven. De te lijden schade door windafvang en turbulentie mag het eigen risico als bedoeld in de planschade-wetgeving niet overstijgen. In verband daarmee dienen genormeerde afstanden tussen de bestaande windturbines en de nieuw geprojecteerde windturbines strikt in acht te worden genomen.	Er bestaan geen genormeerde afstanden die in acht dienen te worden genomen bij nieuw geprojecteerde windturbines. In het MER zullen wel de effecten welke Eemshaven West veroorzaken worden onderzocht en de uitkomsten hiervan zullen worden meegewogen in de besluitvorming. Zie verder ook de reactie op 8.3.	Nee
3	2	De indiener verzoekt dat de mogelijkheden voor ontwikkeling van één of andere Fase 3 (Het scenario waarin bestaande turbines worden vervangen en opgeschaald) binnen het werkgebied van het thans bestaande windpark niet nu al te zeer worden ingeperkt door de in het ontwerp-NRD geschetste planvorming voor het nieuwe windpark.	De mogelijkheden worden niet ingeperkt, enkel wordt in het MER aangetoond wat er kan gebeuren in de toekomst als aansluiting op ontwikkelingen in het gebied buiten de Emmapolder windturbines. Zie ook de reactie op 8.2.	Nee